

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

**Esas Sayısı : 2004/66**  
**Karar Sayısı : 2008/99**  
**Karar Günü : 2.5.2008**  
**R.G. Tarih-Sayı :28.05.2008-26889**

**İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN:** Ankara İkinci İdare Mahkemesi

**İTİRAZIN KONUSU:** 27.6.1984 günlü, 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un 18. maddesinin son fıkrasının 4916 sayılı Yasa'nın 30. maddesiyle değiştirilen ikinci tümcesinin, Anayasa'nın 127. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

### I- OLAY

3030 sayılı Yasa'nın 18. maddesinin son fıkrasının ikinci tümcesi uyarınca genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından büyükşehir belediyelerine pay aktarılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

### III- YASA METİNLERİ

#### A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

27.6.1984 günlü ve 3030 sayılı Yasa'nın 18. maddesinin itiraz konusu ikinci tümcesini de içeren son fıkrası şöyledir:

"Bakanlar Kurulu, (b) fıkrasındaki % 3 pay oranını % 6 oranına kadar artırmaya veya kanuni haddine kadar indirmeye yetkilidir. **Bu payın % 40'ı doğrudan ilgili belediye hesabına yatırılır, kalan % 60'ı ise büyükşehir belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılır.** Hesaplama ve dağıtım işlemleri Maliye Bakanlığınca yapılır."

#### B- Dayanılan Anayasa Kuralı

Başvuru kararında, Anayasa'nın 127. maddesine dayanılmıştır.

### IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fazıl SAĞLAM, A.Necmi ÖZLER ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla 8.9.2004 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle karar verilmiştir.

## V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, yerel yönetimlere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanması gerektiği, belediyelerin hizmet maliyetinin her zaman nüfusla doğru orantılı olarak artmadığı, kuralda düzenlendiği şekilde nüfus baz alınarak belediyelere görevleriyle orantılı adil bir dağıtımın sağlanamayacağı belirtilerek, itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 127. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın "Büyükşehir belediyesi gelirleri" başlıklı 18. maddesi büyükşehir belediyesinin gelirlerini düzenlemektedir. Bu gelirlerden biri maddenin (b) fıkrasındaki *"Büyükşehir belediyesinin bulunduğu il merkezinde yapılan Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilat toplamı üzerinden gelir saymanlarınca hesaplanıp, ertesi ayın sonuna kadar ilgili büyük şehir belediyesine yatırılacak %3 pay"* dır.

Maddenin son fıkrasının birinci tümcesine göre Bakanlar Kurulu, (b) fıkrasındaki %3 pay oranını %6 oranına kadar artırmaya veya kanuni haddine kadar indirmeye yetkilidir. İptali istenilen ikinci tümcede ise, bu payın %40'ının doğrudan ilgili belediye hesabına yatırılacağı, kalan %60'ının ise büyükşehir belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılacağı belirtilmektedir. Hesaplama ve dağıtım işlemleri Maliye Bakanlığı'na yapılır.

İptali istenilen tümcede, büyükşehir belediyesinin bulunduğu il merkezinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden gelir saymanlarınca hesaplanıp, ertesi ayın sonuna kadar ilgili büyükşehir belediyesine yatırılacak %3 payın %60'lık bölümünün büyükşehir belediyeleri arasında dağılımı düzenlenmiştir.

Anayasa'nın 127. maddesinin son fıkrasının son tümcesinde mahalli idarelere *"...görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır"* denilmiş, aynı maddenin üçüncü fıkrasının son tümcesinde de *"Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir"* kuralına yer verilmiştir. Buna dayanılarak halen büyükşehir belediyesine dönüştürülmüş on altı belediye bulunmaktadır. Bunlar arasında nüfus, yüzölçüm, sanayileşme, alt yapı sorunları veya gelir kaynakları açısından farklılıkların olması doğaldır. Bu durumda, mahalli idarelere görevleri ile orantılı gelir sağlama konusunda yasa koyucunun, anayasal ilkelere bağlı kalmak koşuluyla takdir hakkı bulunmaktadır.

Yasakoyucu da itiraz konusu kuralda bu takdir hakkını kullanmış ve büyükşehir belediyesinin bulunduğu il merkezinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamından büyükşehir belediyesine yatırılacak payın %40'ının doğrudan ilgili belediye hesabına yatırılmasını, kalan %60'ının ise büyükşehir belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılmasını öngörmüştür. Ülkemizde büyükşehirlerde yaşanan nüfus artışının doğrudan ziyade göçten kaynaklanan bir yapı sergilemesi, nüfusun belediye hizmetleri için tek ölçüt olmamakla beraber, büyükşehir belediyelerinin görevlerinin yerine getirilmesinde önemli bir ölçüt olduğunu ortaya koyduğu açıktır.

Bu nedenle, büyükşehir belediyesinin bulunduğu il merkezinde toplanan genel bütçe vergi gelirlerinin %3'lük kısmından belli bir oranının ilgili büyükşehir belediyesi hesabına

**Esas Sayısı : 2004/66**  
**Karar Sayısı : 2008/99**

aktarılması, geri kalanının da büyükşehir belediyeleri arasında nüfuslarına göre paylaştırılmasında Anayasa'ya aykırı bir yön görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 127. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ve Serdar ÖZGÜLDÜR bu görüşe katılmamışlardır.

## **VI- SONUÇ**

27.6.1984 günlü, 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un 18. maddesinin son fıkrasının, 3.7.2003 günlü, 4916 sayılı Yasa'nın 30. maddesiyle değiştirilen "Bu payın % 40'ı doğrudan ilgili belediye hesabına yatırılır, kalan %60'ı ise büyükşehir belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılır." biçimindeki ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ile Serdar ÖZGÜLDÜR'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 2.5.2008 gününde karar verildi.

|                |                        |                  |
|----------------|------------------------|------------------|
| Başkan         | Başkanvekili           | Üye              |
| Haşim KILIÇ    | Osman Alifeyyaz PAKSÜT | Sacit ADALI      |
| Üye            | Üye                    | Üye              |
| Ahmet AKYALÇIN | Mehmet ERTEN           | Mustafa YILDIRIM |
| Üye            | Üye                    | Üye              |
| Cafer ŞAT      | A. Necmi ÖZLER         | Serdar ÖZGÜLDÜR  |
| Üye            | Üye                    |                  |
| Şevket APALAK  | Serruh KALELİ          |                  |

## **KARŞIOY GEREKÇESİ**

Anayasa Mahkemesi'nin 24.7.2003 günlü, E.2003/62, K.2003/77 sayılı iptal kararında işaret edildiği üzere, her büyükşehir belediyesinin yerine getirmek durumunda olduğu hizmetlerin nitelik ve nicelik itibarıyla farklılık gösterdiği, kuralda belirtilen "nüfus" kriterinin tek başına bir ölçüt olarak ele alınması halinde Anayasa'nın 127. maddesinde belirtilen "mahalli idarelere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır" hükmünün adil şekilde uygulamaya geçmiş olamayacağı, % 40-% 60 şeklinde yasakoyucu tarafından takdir edilen dağıtım biçiminin özellikle İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli gibi yüksek vergi tahsilatı yapılan Büyükşehirler bakımından ölçülü ve adil sonuçlar doğurmayıp, bilakis hak edilenden az miktarlarda gelir elde edilmesine yol açacağı, dolayısıyla kuralın bu biçimiyle Anayasa'nın 2. ve 127. maddelerine aykırı düştüğü ve iptali gerektiği kanısına vardığımızdan; aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmıyoruz.

Başkan

Üye

Üye

Haşim KILIÇ

Sacit ADALI

Serdar ÖZGÜLDÜR